

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

Sahip ve Başmuharriri :
Paris Hukuk Fakültesi Doktoru
AVUKAT
Mîlâslî GAD FRANKO

TAHRİR HEYETİ

Fuat Hulûsî B. Temyiz Mahkemesi azasından	M. Ağıl Mester. Paris Hukuk Fa. Müderrislerinden
Sabri Şakir B. Ad. V. Hukuk İşleri Müdürü	M. Şavgran. Paris Hukuk Fa. tahrir Müderrislerinden
Mustafa Reşit B. İstanbul Hukuk Fa. Müderrislerinden	M. A. Salem. Hukuku Düvel Mecmuası tahrir heyetinden.
Ahmet Refik B. İstanbul İcra Reisi	Bahır B. Kavanin ihzârı komisyonu azasından.
Ahmet Samim B. İstanbul Hukuk Fa. Müderrislerinden	Mehmet Talât B. Avukat
M. Şarî Kroza. İstanbul Hukuk Fa. Müderrislerinden	M. A. Bilyotl. Paris Hukuk Fakültesi Doktoru.

Adres: Galata, Bahtiyar han Avukat Gad Franko Beyin yazıhanesi
Telefon: Beyoğlu 3009

Bir nüshanın bedeli 35 kuruştur

Bir senelik abonımanı Posta ücretile beraber

400 kuruştur

Türkiye harici için 500 kuruştur

İSTANBUL

EKSPRES MATBAASI

1929

Gayri kanunî rekabet

Yazan : Mustafa Reşit

Ankarada neşredilmekte olan Hakimiyeti milliye gazetesi ticaret kanununda mevzuu bahis olan gayri kanunî rekabetin neden ibaret olabileceği hakkında bir anket açmıştır.

Bu baptaki mutaleamı bir kaç satırda hülâsa ederek mezkûr gazete baş muharrirliğine gönderiyorum.

Bu münasebetle Bilgiler mecbuasında meseleyi daha etraflıca tetkiki de faideli buldunu. Karilerim, Fransa Liyon mahkemesinin 20 haziran 1929 tarihinde bu mevzua dair verdiği alâkalı bir kararı da bu makalemizde görecektir.

Kabili tatbik kanunlar

2.— “Gayri kanunî rekabet,, hakkındaki hükümler 29 mayıs 1926 tarihli ticaret kanunu 56—65 maddelerinde mündriçtir. 22 nisan 1926 tarihli borçlar kanununda 47 inci maddesinde “haksız rekabet,, namı altında ticaret kanununun “gayri kanunî rekabet,, diye tavsif ettiği haksız bir fi’lin netice ve hükümlerini tayin ediyor.

Ticaret kanunu ile borçlar kanununun ticaret muameleleri ve tüccarlar hakkındaki hükümleri birbirini ikmal ederler. Yalnız kat’i bir taaruz halindedir ki ticarî muamelelerde tercihan ticaret kanunu hükümleri tatbik olunmak zarurîdir.

Binaenaleyh, haksız rekabet meselesinde her iki kanun hükmünü kabili tatbik addetmek lâzımdır.

3.— Borçlar kanunu, 48 inci maddesinde “umumî bir tarzda, yanlış ilânlar yahut **hüsnü niyet kaidelerine mugayir sair hareketler**

ile müşterileri tenakus eden yahut bunları kaybetmek korkusuna maruz olan kimse,, ye “bu fiillere hitam verilmesi için faili aleyhine dava ikame ve failin hatası vukuunda sebebiyet verdiği zararın tazminini,, istemek salâhiyetini tanımıştır.

Bilâkis ticaret kanunu 56 ve müteakip maddelerinde gayri kanunî rekabeti teşkil eden ahvali birer birer saymaktadır. Bu kanun saydığı haller haricinde yapılmış olan hareketlerin de gayri kanunî rakabet teşkil edip etmediğini beyan etmemiştir.

Evvelce izah ettiğimiz veçhile ticaret kanunu borçlar kanunu ile ikmal edilmek lâzım geldiğinden ticaret kanununda musarrah olmıyan bir hareket te, gayri kanunî daha eyisi haksız rekabet teşkil edebilir.

4.— Haksız rakabet, bir kimsenin tarafından hakikata mugayir neşriyat veya hareket ile diğerinin emtaasını kıymetten düşürerek veyahut kendi emtaasını başka bir ticarethanenin mali yerine geçirüp bu aldatma ile mallarının satışını temin ederek, kendi menfaati için, o kimsenin müşterilerini dağıtmaktan ibarettir.

5.— Aynı meslek ve san'ati icra edenlerin, namuslu bir adama yakışacak hareketten ayrılmamak şartile daha eyi, daha sağlam, daha ucuz mal istihsal ederek, satarak, birbirlerinin müşterilerini celbetmek için, aralarında rekabet yapmaları caizdir. Bu suretle bir tüccarın, diğerini mahvedip para kazanması meşrudur. Fakat namus ve haysiyet sahibi bir adama yakışmıyacak muamelelerle diğerinin müşterilerini azaltmak caiz olamaz. Bu hal haksız bir fiil teşkil eder mutazarrır olan tarafa bu fiilleri menettirmek ve icabında tazminat istemek hakkını varebilir.

Rakabet icrası için yapılan hareketlerden caiz olanlar ile kusur teşkil eden hareketlerin hududunu çizmek çok müşküldür. Zarurî olarak hâkimlere fazlaca bir takdir selâhiyeti verilecektir; elde kat'î bir ölçü bu-

lunmadığından bu selâhiyetin istimali bazen çok indî olabilecektir. Tahmin olunabilir ki ticaret kanunu sırf bu maksat ile haksız rekabeti teşkil eden hareketlerin tahdidî olarak kanunda tasrihini düşünmüş ve bunları birer birer saymıştır. Maamafi ahlâka uygunluğu çok şüpheli olan bazı hareketleri bizzarure ihata edemeyeceği için bunları meşru addedilmesini istilzam eder. Bu şekil işlere daha fazla vüs'at getirir isede rakabetin daha vahim, daha ezici bir hale gelmesini mucip olabilir. Ticaret kanunu hemen hemen bütün hüsnüniyet kaidelerine muhalif hareketlerin gayri meşru rakabet sahasına sokulmasını mümkün kılmak için haksız rakabeti teşkil eden fiilleri saymakla heraberr hâkime oldukça vasi bir takdir selâhiyeti vermektedir.

Ezcümle, bir tacirin kendi emtiasını başkasının emtiası yerine sürmek için müracaat edebileceği her türlü hile ve desise, her türlü muhalifi hakikat neşriyat diğer bir tacirin müşterilerini azaltmak için kendi mallarının evsafı hakkındaki yalan işaati **“ve sair suretle hile ve desise”** haksız rakabeti-teşkil eder.

6.— Gayri kanunî rekabet fiilleri başlıca ikiye taksim olunur:

a) Yalan beyanlar, hüsnüniyet kaiderlerine mugayir fiillerle bir rakibin müşterilerini kayıp ettirmek.

b) Başka bir ticarethaneye ait isim ve alametleti kullanmak suretile ir ticarethane ile karışıklık hâsıl lüne sebebiyet vermek ve kendi mallarını rakip ticarethanenin imiş gibi sürerek onun müşterilerini azaltmak. Her ticarethane kendini müşterilerine tanıtmak teşhis ettirmek için bazı isimler alır vasıtalarla müracaat eder, bu tanıtmaya vasıtaları, ilk kullanana aittir. Mümasil bir ticarethane aynı vesaiti ancak her türlü iltibasa mani olmak üzere açık farklarla kullanabilir.

7.— Fransanın Lyon şehrindeki ticaret mahkemesi, bu mevzu üzerinde mühim bir meseleyi tetkik etmiştir. Hadise şudur:

Bir fabrikator (Charmetant) maruf fabrikalar tarafından yapılan otomobiller için yedek alet ve edevat yapmakla meşguldür. Bu fabrika evvela *Sitroen* otomobilleri sonrada *Renolt* otomobillerinin son modelleri olan 6 C.V.: K. Y. - M. T. - N. N, için yedek parçalar yapmıştır.

Renault şirketi. *charmetant* aleyhine K. g. M. T. N. N, markalarını katalogunda kullanmış olduğundan ve Renault katalogundaki isimleri kopya ettiğinden ve parçaları Renault şirketinden daha ucuz sattığını ilân etmesirden dolayı aleyhine gayri kanunî rakabet sebeble 50.000 frank tazminat dava etmiştir.

Liyon ticaret mahkemesi evveleminde Charmetant'ın her hangi bir otomobile mahsus yedek parça imaline hakkı olduğunu kararında kaydettikten ve bu parçalar, aslının yerine konacağı için kat'iyen bunun aynı olması lâzım geleceğini; binaenaleyh, müşterilere bu parça hakkında tam bir fikir vermek için asıl parça hakkında Renault şirketinin rumuzlarını kullanmaktan başka çare bulunmadığını zikrettikten sonra diyor ki: Temyiz mahkemesi, 22 Mart 1911 tarihli Omega saatleri hakkında ittihaz ettiği kararında parça sanatı ile işigal edenleri Omega saatleri için parça imaline selâhiyetleri olduğundan ve binaenaleyh bunları Omega namile değil fakat bu markaya atıf suretile satmak hakkını haiz olduklarından ve eğer bu hak kendilerine tanınmaz ise bu sanatın mahva mahkûm olması tabii ve zarurî olmasına *Seine* ticaret mahkemeside 1 Mart 1828 kararında umumî hukuk kaideleri icabı sadece bir markaya atıf caiz olmasını kabul etmiş bulunmasına ve diğer taraftan gayri kanunî rekabet umumun nazarında aldatıcı bir işaret konmasından, satılan emtia ile asıl emtia arasında veya karışıklığı mucip bir alâmet veya hal ihdasından ibaret olmasına binaen Charmetant'ın mücerret Renault şirketinin isim ve alâmetlerini kullanmasının gayri kanunî rekabet sayılamıyacağını ve ancak şikâyet olunan tarifenin tahrir ve asıl fabrikanın yaptığı yedek şekli itibarile bu eşya ile iltibas

husule getirip getirmediği muhtaci tetkik görülmüştür. Mahkeme bu ciheti de tetkik ettikten sonra bu tarifenin okunmasından Renault şirketi tarafından yapılan parçaların mevzuu bahis olduğunu karilerin anlaması kabil olmadığını bilhassa Renault fabrikasından daha ucuz satıldığının tarifede zikredilmesi her türlü iltibasın önüne geçtiği ve nihayet Renault şirketinin iltibasın ne suretle hasıl olduğuna dair izahat verip delil göstermediği esbabı mucibesile tazminat iddiasını reddetmiş ve fakat gayri muhtemel görülse bile her ihtimale karşı Charmetant'ın şimdiden sonra tarifelerinde mezkûr bütün parçaların kendi tarafından imal edildiğinin tasrih edilmesine ve böyle bir cümleyi havi damganın mevcut tarifeler üzerine basılmasına karar vermiştir.

Borçlar kanunumuzun 48 inci maddesi mucibince haksız rakabet teşkil eden fi'l'in vukuunda failden kusuru varsa tazminat istenebilir. Ancak failin kusuru olmasa bile haksız rekabeti teşkil eden fiillere nihayet verilmesi hâkimden talep olunabilir. Binaenaleyh hâkim, bu halde, istemiyerek müddei ile iltibas husule getirmiş olan tarafın bu iltibas ne suretle ref etmek icap edeceğine dair, icabı hale muvafık bir karar verir.

Bu izahata nazaren Lyon ticaret mahkemesinin kararı ahkâmı kanuniyemiz noktai nazarından alâka ile tetkike şayandır.

Lyon mahkemesinin kararı için Dallog Hebdomadar 1929 No 32 page 187.

Mustafa Reşit

Hukuk Fakültesi Müderrislerinden

